

Levél és jelentés Szlovákiából

(A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség
Jogvédő Bizottságának újabb szövegei)

*A cseh polgárjogi mozgalom résztvevőinek
Prága*

Tisztelt Polgártársak! Barátaink!

Csehszlovákiában nehezen jutnak el az értesülések és gondolatok a keleti részekről a nyugati határig, s ezt nem csupán az ország elnyújtott alakja okozza, hanem az is, hogy nem egységesek a történelmi hagyományok. Közép-Csehországban igen kevesen tudják, hogy mi történik Délnyugat-Szlovákiában, és alig ismeri valaki Dél-Szlovákia 500 km hosszúságban húzódó területének problémáit. E terület kiterjedése csaknem 10 000 négyzetkilométer és az itt élő magyar lakosság — a második világháború hat évét kivéve — 1918 óta a Köztársasághoz tartozik. Közigazgatásilag az állam kezdettől fogva nagy szigorral csatolta ezt a vidéket az ország vérkeringésébe. De amikor a Csehszlovák Köztársaság sikeres korszakát élte, ezen a területen mégis alig látszódott nyoma a sikereknek. Amikor pedig főleg kudarcok és gazdasági bajok halmozódtak, ezek itt nyilvánultak meg leginkább. Igaz, hőskorában az osztályharc is ezen a területen tombolt a leghevesebben. Csakhogy a Köztársaság lakosságának négy százalékát — Szlovákia lakosságának 12 százalékát — kitevő magyar etnikumból felhangzó panaszkiáltásokat az elmúlt harminchárom év alatt elnyelte az elnyomó politikai rendszer labirintusa. Midőn 1963-ban a Duna kilépett medréből és elöntötte Dél-Szlovákia síkjának egy részét, az árvízi mentőosztagok főleg Csehországból származó tag-

jai nagy csodálkozással döbrentek rá, hogy olyan területre kerültek, ahol idegen nyelven beszélnek az emberek.

1968-ban, a kibontakozó demokrácia néhány hónapja alatt a magyar kisebbség megfontoltan, de határozottan lépett fel: a nemzetiségi kérdés megoldását követelte. Ennek a fellépésnek volt a következménye az 1968/144. számú nemzetiségi alkotmánytörvény. Csakhogy az azóta eltelt évtized alatt egyre magasabbra emelkednek a magyar nemzetiségi kérdés megoldását akadályozó, szinte áttörhetetlen falak. A magyar nemzetiség ügye, mely korábban országos hatáskörbe tartozott, átkerült Szlovákia egyre akaratosabb jogi fennhatósága alá. Így a nemzetiség valószínűségi helyzetét elködösítő látszatintézkedések leple mögött az utóbbi időben teljesen ellenőrizhetetlenül garázdálkodnak — még hozzá hivatalos támogatással — a nemzetiségi jogok megsemmisítésére törő elemek. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a nemzetiségi kérdés megoldásához csak országos szinten lehet hozzálátni. Nem lehet átruházni a rendezés jogát egy szűkebb terület vezetésére, már csak azért sem, mert ez a probléma együtt született a Csehszlovák Köztársasággal.

1968 után, az ún. konszolidációs időszakban szocializmus-ellenesnek, jobboldalinak és nacionalistának bélyegezték s félreállították a magyar kisebbségnek a demokrácia és a kisebbségek emberi jogai mellett elkötelezett vezetőit. Azóta csupán Dr. Janics Kálmán, volt jolsvai körorvos — jelenleg nyugdíjas és raktárnok — térképezi folyamatosan a nemzetiség helyzetének alakulását és publikálja észrevételeit. Nagy bátorság kellett ehhez, és nem kisebb ahhoz is, hogy nyilvánosan tiltakozzék a Charta '77 aláíróit rágalmazó propagandahadjárat ellen. De ő vállalta a kiállítás következményeit. Vállalta a csehszlovákiai magyar nemzetiség 1945 és 1948 közötti meghurcolásáról írt dokumentumkönyvének külföldi kiadását: a könyv 1979 végén jelent meg Münchenben, egyelőre csak magyarul. Janics Kálmán jelenleg a legtöbbet üldözött csehszlovákiai magyar. Csakhogy ma már nincs egyedül, mert az évtized közepétől, igaz szervezetlenül, de mind gyakrabban és erőteljesebben megnyilvánult a magyarok körében az elégedetlenség az egyre tarthatatlanabb bel-

politikai állapotokkal. Ez vezetett 1978-ban a magyar kisebbség átgondolt demokratikus programon alapuló ellenzékének kialakulásához és a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságának megalapításához.

Tisztelt Polgártársak! Barátaink!

A mellékelt beszámolóban összefoglaltuk az ország jelenlegi belpolitikájáról és a nemzetiségi politikáról alkotott véleményünket, valamint a csehszlovákiai magyar kisebbség múltbeli és mai helyzetének néhány jellemző tényét. Szeretnénk, ha megismernék és lehetőség szerint megvitatnák álláspontunkat. A vita eredményei igen tanulságosak lennének számunkra. De nem titkoljuk azt a távolabbi reményünket sem, hogy helyzetünket megismerve — a közös elvek alapján — magukévá teszik ügyünket.

Kelt 1979. novemberében.

Üdvözlettel

*a Csehszlovákiai Magyar Kisebbség
Jogvédő Bizottsága*

A Csehszlovákiai Magyar Kisebbség Jogvédő Bizottságának a cseh polgárjogi mozgalom résztvevői számára készült beszámolója

Közép-Európa nemzeteinek történelme több ízben alakult úgy, hogy a magyar sikerek cseh vereséget jelentettek, vagy a cseh törekvések a magyar érdekek ellenében érvényesültek. Viszont számon tarthatjuk azokat az alkalmakat is, amikor a szolidaritás terén találkoztak csehek